herpy

PILGIFTSGRODOR

Little Devil Poison Frog

Oophaga sylvatica

Oophaga sylvatica är en av de största pilgiftsgrodorna i släktet *Oophaga*: en dagaktiv skogsbottengroda på 3-4 cm från regnskogarna i Ecuador och Colombia, känd för sina många färgformer i orange, rött och gult på svart eller brun botten och för sin ihärdiga yngelvård.

Familj: Dendrobatidae Tidigare namn: *Dendrobates sylvaticus*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**3-4 cm** nos-kloaklängd
Livslängd	**10-15 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Marklevande**
Biotop	**Regnskog**
Hudgift i naturen	**Mild**
Hudgift i fångenskap	**Inget** Uppfödda djur. Viltfångade djur kan behålla giftet länge
Svårighetsgrad	**Erfaren**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**60 × 60 × 60 cm** L × B × H för 2 vuxna djur
Temperatur, dag	**23-26 °C**
Temperatur, natt	**21-23 °C**
Luftfuktighet	**70-100 %**
Vatten	**Vattenskål** djup 1-2 cm
UVB	**Valfritt** Fergusonzon 1
Föda	**Små leddjur (hoppstjärtar, bananflugor)**
Hålls	**Parvis**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Utveckling	**Grodynglen bärs till vatten**
Äggläggning	**På marken**
Könsmogen	**18-24 mån.**
Ägg per läggning	**4-20**
Kläckning	**10-16 dagar**
Larvtid	**75-90 dagar** från kläckning till metamorfos
Larvföda	**Obefruktade ägg från honan**
Yngelvård	**Vaktar äggen, bär grodynglen och matar grodynglen med ägg**

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga II**
IUCN	**Nära hotad (NT)**

Om arten

Oophaga sylvatica är en av de största arterna i släktet *Oophaga*. Vuxna djur mäter 3-4 cm från nos till kloak. Storleken varierar mellan bestånden, och hanarna är i genomsnitt bara något större än honorna. Huden är slät, och tårna saknar simhud. Könen kan inte kännas igen på färgen, och hanarna avslöjar sig först genom sitt läte.

Arten beskrevs av John W. Funkhouser 1956 som *Dendrobates histrionicus sylvaticus* och står i äldre litteratur som *Dendrobates sylvaticus*. Artnamnet *sylvatica* kommer av latinets ord för skog och syftar på livsmiljön i låglandets regnskog. Färgerna varierar mycket, med en grundfärg från mörkbrun till svart och teckningar i orange, rött eller gult, från några få stora fläckar och band till ett tätt nätverk. Det finns också former med vita eller ljusblå fläckar på rödbrun botten. Hobbyn skiljer mellan

många lokalformer, till exempel ’Santo Domingo’, ’San Lorenzo’, ’Lita’ och ’Guanguí’. Genetiska undersökningar räknar dem alla som en art, men särskilt de södra populationerna i Colombia kan på sikt visa sig rymma flera arter. Släktträd byggda på DNA pekar på *Oophaga lehmanni* som närmaste släkting och inte på *Oophaga histrionica*, som arten tidigare räknades som en underart till.

I naturen är huden giftig. Giftet består huvudsakligen av histrionicotoxiner, som grodan inte bildar själv utan tar upp från myror och kvalster i födan. Huden från en vild groda innehåller omkring 360 µg giftämne, tillräckligt för att döda tre-fyra möss vid injektion. Uppfödda djur som får foderinsekter får inte giftet och räknas som ogiftiga. Hur farlig huden är för människor vid beröring är inte dokumenterat, så grodorna bör inte hanteras, och händerna ska tvättas efter arbete i terrariet.

Utbredning och livsmiljö

Oophaga sylvatica lever i nordvästra Ecuador och sydvästra Colombia, längs Stillahavssidan av regionen Chocó. I Ecuador har arten påträffats i provinserna Esmeraldas, Pichincha, Imbabura, Cotopaxi, Manabí, Santo Domingo de los Tsáchilas och Los Ríos. Typlokalen ligger vid Santo Domingo de los Colorados. I Colombia finns den i departementen Nariño och Cauca.

Arten har setts från havsnivå upp till omkring 1.000 m. Den är vanlig i Colombia, men har försvunnit från stora delar av sitt ecuadorianska område, där skogarna har röjts. Floden Santiago i Ecuador delar de norra och södra bestånden i två genetiska linjer.

> **Naturlig utbredning:** Ecuador och Colombia.

LIVSMILJÖ

Oophaga sylvatica lever i fuktig regnskog i låglandet och på de lägsta bergssluttningarna. Grodorna ses inne i skogen, längs flodstränder och i vegetationen vid små vattendrag, och de tål delvis förstörd skog och plantager, särskilt där det är fuktigt. Där det inte finns bromelior, som vid vägkanter och i sekundärskog, saknas avelsplatserna, och arten finns därför mest i orörd skog.

Temperaturen på skogsbotten är jämn, omkring 26-27 °C hela året, och dygnsvariationen är bara 2-5 °C. Hanarna ropar från omkring kl. 6 till kl. 19 från en sittplats över marken och håller sig inom små revir, medan honorna rör sig över ett mycket större område och kan klättra betydligt högre än hanarna. När grodorna vilar gömmer de sig under löv och döda grenar. Födan består mest av små leddjur i lövförnan; myror utgör 40-86 % av bytet, och resten är kvalster, hoppstjärtar och insektslarver. Bromelior och heliconior används som avelsväxter.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel

Skötsel

TERRARIET

Ett terrarium på minst 60 × 60 × 60 cm (längd, bredd, höjd) passar för ett par. Hanarna är starkt territoriella, och även honorna håller revir och bildar rangordning när det är många djur. I ett terrarium som är minst 120 cm långt kan en hane och två honor undantagsvis hållas tillsammans, men sammansättningen är onaturlig, ger stress och ger inte fler ungar, eftersom honorna ofta äter varandras ägg.

Använd ett dräneringslager av expanderad lerkross täckt av ett nät, så att bottenlagret inte sipprar ner, och ovanpå det ogödslad jord, kokosfiber eller sphagnum. Lägg ett tjockt lager torra ek- eller bokblad överst; det ger skydd och håller smådjur vid liv. Torvstycken, stenar och korkplattor ger gömställen och revirgränser, och levande växter som mossa, klätterväxter och framför allt flera medelstora trattformade bromelior är nödvändiga för avel, eftersom honan bär grodynglen dit. Ventilation i fram- och toppen är viktig, så att luften inte står stilla. Nätet ska ha så små maskor att foderinsekterna inte kommer ut.

Snedställda filmburkar som kan hålla lite vatten ger extra platser för äggläggning och grodyngel och kan flyttas utan att djuren störs. Ge ungar ett eget terrarium när de har metamorfoserat.

Läs mer: Terrarieuppbyggnad och bioaktiv botten Läs mer: Uppfödning av grodyngel

TEMPERATUR

Oophaga sylvatica kommer från ett lågland med nästan konstant värme, så temperaturen ska hållas stabil: 23-26 °C på dagen och 21-23 °C på natten. Dagstemperaturen bör inte under längre tid vara över 26 °C, och natten bör inte komma under 21 °C. Kortvarigt tål djuren upp till 29-30 °C och ned till 16-17 °C utan skada, men det ska vara undantaget. En nattsänkning på ett

par grader är gynnsam.

Varma grodor blir slöa och gömmer sig, och stillastående, varm luft är farlig. Se till att ventilationen är god, och undvik lampor som värmer ett litet terrarium för mycket. Arten har ingen vintervila i naturen och ska inte ha en sval period. Ingen värmeplats behövs.

Läs mer: Vintervila och årstider

LUFTFUKTIGHET OCH SPRAYNING

Luftfuktigheten hålls på 70-80 % under dagen och går upp mot 100 % tidigt på morgonen och sent på kvällen, som när dimma och regn driver in över skogen. Vid middagstid kan den sjunka till omkring 70 %. Ett automatiskt regnsystem eller en ultraljudsfuktare gör det enkelt att hålla fukten utan dagligt arbete; annars sprayas terrariet kraftigt varje dag, helst morgon och kväll.

Använd mjukt vatten: regnvatten, osmosvatten eller avkloverat kranvatten. Lövlagret och bottenlagret ska vara fuktiga, men inte vattenfyllda, och luften ska röra sig, så att det inte bildas mögel. Blir det för torrt blir grodorna mindre aktiva och drar sig in under löven.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

VATTEN OCH VATTENKVALITET

En låg vattenskål med 1-2 cm vatten och en ramp av sten eller mossa räcker för vuxna djur; grodorna är dåliga simmare, och vattnet får högst nå omkring tre fjärdedelar av djurets höjd när det står. Djupet är lånat från en nära släkting. En vattenskål är inte nödvändig om luftfuktigheten är hög och lövförnan fuktig, men den ger ett ställe att dricka.

Använd regnvatten, osmosvatten eller avklorerat kranvatten, och byt vattnet ofta, helst varannan dag. Amfibier tar upp vatten och ämnen genom huden, så tvål, rengöringsmedel, kräm och växtvårdsmedel får inte komma i närheten av terrariet. Skölj nyinköpta växter noga, eftersom de kan vara besprutade.

LJUS OCH UVB

Ljuset ska först och främst passa växterna. Lysrör eller LED-ljus på omkring 6.500 K ger naturliga färger och god växttillväxt; välj ljuskällor med hög verkningsgrad och en reflektor. Något behov av UVB är inte dokumenterat för arten, och bara lite direkt solljus når skogsbotten. D3-vitamin ges i stället med tillskottet på fodret. Vill du ändå ge UVB är Ferguson-zon 1 det högsta som är rimligt, och det måste finnas gott om skugga.

Håll en fast daglängd på 12 timmar, som motsvarar dagen i tropikerna.

Läs mer: Ljus och UVB Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

UTFODRING

Vuxna djur tar de vanliga små foderdjuren: hoppstjärtar, små och stora bananflugor, mikrosyrsor, små vaxmalslarver, stövlöss, ugnsfiskar och fint siktat ängsplankton. I naturen lever grodorna mest av myror och kvalster och föredrar därför små bytesdjur, även som vuxna. Nymetamorfoserade ungar är mycket små och ska ha hoppstjärtar de första fyra till sex veckorna.

Vuxna utfodras varannan dag, ungar dagligen. Damma fodret med ett vitamin- och mineralpreparat för amfibier: vuxnas foder 1-2 gånger i veckan, ungarnas foder dagligen de första fyra veckorna. Hoppstjärtar är svåra att damma, så ge dem preparatet i stället som foder. Bananflugor kan vitaminiseras med ett flytande preparat innan de ges till grodorna.

Kosten ska vara varierad. Honor som bara får bananflugor lägger inga eller dåliga foderägg och kan inte föda upp avkomman; många misslyckade avelsförsök beror på enformigt foder. Ängsplankton och ett varierat urval av små insekter är en bra grund. Ge fodret i små skålar som kan tas ut och rengöras varannan till var tredje dag, så att det inte samlas rester på botten. Hoppstjärtar samlas på bitar av korkplatta eller torv som strösslats med lite torrjäst. Håll egna kulturer av hoppstjärtar och bananflugor, eftersom det går åt stora mängder.

BETEENDE OCH HANTERING

Hanarna är starkt territoriella och kallar från morgon till kväll; lätet är kort och högt, omkring fem ljud i sekunden. Rivaliserande hanar kallar i kapp, går framåt och drar sig tillbaka och kan hamna i brottningsmatcher. Även honor försvarar en plats och bildar rangordning när utrymmet är trångt. Därför hålls arten parvis.

Grodorna är dagaktiva och djärva när de känner sig trygga, och rör sig öppet bland löv och växter. Stress märks genom att de gömmer sig och slutar kalla och äta. Grodor bör inte hanteras, eftersom huden är känslig och eftersom giftet i naturen sitter i huden. Låt djuren vara kvar i terrariet medan du rengör, eller flytta dem med en ren, fuktig plastbehållare. Håll nyinköpta djur i karantän i några veckor innan de får komma tillsammans med andra.

Läs mer: Karantän och hygien

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Könen har samma färg och nästan samma storlek. Det säkraste sättet att skilja dem åt är lätet: bara hanarna ropar. Ett par väljs därför ut genom att man håller en grupp ungar tillsammans tills de är könsmogna och sedan sätter de djur som ropar tillsammans med ett djur som inte gör det.

Djuren är fullvuxna och könsmogna efter 18-24 månader. När ett par har funnit varandra hålls de tillsammans.

PARNING

Hanen kallar från en upphöjd plats, och en intresserad hona närmar sig. Paret förföljer och kretsar kring varandra, sitter hopkrupna och rör vid varandra medan hanen leder honan till ett ställe där hon kan lägga äggen. Någon amplexus förekommer inte: hanen avsätter säd på underlaget, och honan lägger äggen efteråt.

En varierad och näringsrik kost, fuktig luft och stabil temperatur är den viktigaste förutsättningen för att paret ska föröka sig. Regnsystem och dimsystem kan hjälpa till att efterlikna regntiden. Sätt flera medelstora trattbromelior och ett par filmburkar på olika höjder i terrariet, så att paret har något att välja på.

ÄGG OCH GRODYNGEL

Honan lägger 4-20 ägg på ett blad, i lövet eller i en snett placerad filmburk; antalet per läggning varierar. Hanen besöker äggen flera gånger om dagen och fuktar dem med vätska, så att de inte torkar ut. Honan kommer oftare ju närmare kläckningen det är. Det är avgörande att en av föräldrarna är närvarande när äggen kläcks, eftersom grodynglen bara överlever om de bärs till vatten.

När grodynglen kläcks kryper de upp på honans rygg, och hon bär dem ett i taget till små vattensamlingar, helst i bladvinklarna på bromelior, ibland flera meter upp i träden. Hon måste komma ihåg var varje enskilt grodyngel sitter.

Grodynglen är specialister och lever uteslutande av de obefruktade ägg som honan lägger i vattnet åt dem. Annat foder, till exempel fiskfoder, kan de knappt tillgodogöra sig, så konstgjord uppfödning är mycket svår. Låt därför honan sköta uppfödningen själv, och ge henne många små, vattenfyllda platser: trattbromelior och filmburkar med vatten. Foderägg kräver att honan får en mycket varierad kost.

METAMORFOS

Grodynglen kläcks efter omkring 10-16 dagar, beroende på temperaturen. Från kläckning till metamorfos går det omkring två och en halv till tre månader, alltså 75-90 dagar. Hela tiden lever grodynglen bara av de ägg som honan lägger.

När frambenen kommer fram lämnar den lilla grodan vattnet. Se till att vattenståndet i förökningsplatserna är lågt och att det finns lätt tillgång från bromelian till fuktigt land: lövlager, mossa eller en ramp. Låt ungen lämna vattnet av sig själv.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Nymetamorfoserade ungar är mycket små och ska ha hoppstjärtar som fast foder de första fyra till sex veckorna, kompletterat med de minsta bananflugorna. Damma fodret dagligen med ett vitamin- och mineralpreparat de första fyra veckorna. Ge ungarna ett fuktigt terrarium med mossa, löv och små gömställen, och utfodra dem dagligen.

Ungarna växer långsamt och når vuxen storlek efter omkring ett och ett halvt år. Håll dem åtskilda från de vuxna djuren, och flytta dem till ett större terrarium när de klarar av att äta större foder. Håll ungarna i grupper tills de kan könsbestämmas, och sätt sedan ett par tillsammans i ett eget terrarium på minst 60 × 60 × 60 cm.

Hälsa och vanliga misstag

Det finns ingen sjukdomslista för arten, men dessa problem återkommer hos pilgiftsgrodor:

- Överhettning och stillastående luft. Grodorna blir slöa och gömmer sig. Håll dagstemperaturen under 26 °C och se till att

ventilationen är god.

- Bristsjukdomar som mjuka ben och sneda ben om fodret inte pudras med vitaminer och mineraler. Varierad föda till både vuxna och ungar är avgörande.
- Inga eller svaga ungar om honan bara får enahanda foder. Hon producerar då inga bra fodringsägg.
- Stress och parasiter hos vildfångade djur, som är svårare att hålla vid liv. Köp bara uppfödda djur.
- Chytridsvamp (*Batrachochytrium dendrobatidis*), en allvarlig amfibiesjukdom som också har hittats hos arten i naturen. Håll nya djur i karantän i några veckor.

Djuren blir 10-15 år i fångenskap. Kontakta en veterinär med kunskap om amfibier om en groda slutar äta, tappar i vikt eller får svullnader eller sår.

Läs mer: Köp av djur: uppfödda djur, vildfångst och transport

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.